

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Жыйылыу

Юрий КОКОВ:

Май указланы толтуруу битеу министерстволагъа бла ведомстволагъа бирча жууаплы борчду

Тюнене КъМР-ни Башчысында республиканы социальный сферасын эмда экономикасын айнытууда целевой ёлчмелени толтурууну эмда РФ-ни Президентини май указларын жашауда бардырыу жаны бла советни кезулю жыйылыуу болганды. Аны Юрий Кокков бардырганды.

Кенгешде РФ-ни Президентини сакъатлагъа ишчи жерле къурау, сау-сузланы льготалы дарманла бла жалчытыу, халкъны жумушларын «бир терезеде» деген амал бла толтуруу, адамланы осал юйледен кечюрюу жаны бла вопросла тинтилгендиле. Аны ача, Юрий Кокков май указланы толтуруу битеу министерстволагъа бла ведомстволагъа бирча жууаплы болганын чертгенди. «Владимир Путин бу кюнледе Халкъ фронтну форумуна къатышханды. Ол анда да айтханды май указланы юслеринден. Биз да аланы жашауда бардырмай къояргъа эркин туюулбюз», - дегенди ол.

Къыралны башчысыны буйрукълары КъМР-де къалай толтурулганларыны юслеринден премьер-министрини биринчи орунбасарлары Юрий Альтудов, Татьяна Литовченко, сау-суз сакълау министрини орунбасары Аслан Кауфов, билим беруу, илму эм жаш тёлую ишлери жаны бла

министрини орунбасары Джульетта Устова докладла этгендиле.

Алагъа тынгылагъандан сора Юрий Кокков министрлеге ишчи борчларына жууаплы кёзден къараргъа, бир бирлери бла байламлыкъла жюрютюрге чакъырганды. «Бизге федеральный бюджетден тюрлю-тюрлю жумушлагъа ахча бёлунеди. Алай биз аланы толтуралмай, финансланы артха къайтарыргъа тошеди. Ол а министрволаны ишлеринде система болмагъанына шагъатлыкъ этеди», - дегенди.

Юрий Александрович жыйылыуда сюзюлген вопросла республиканы халкъына магъаналы болганларынын чертгенди. «Хау, шёндю заман къыйынды, ишибизде да чырмаула бардыла. Алай биз биригип, келишип ишлесек, жетишимле болдураллыкъбыз», - деп къошханды.

Ол жылны ичинде иги жанына тюрленуле болганларын да чертгенди: «Хар не да аманды дегер жарамай-

ды, сиз да иги ишленгенсиз, - дегенди ол, - алай проблемала энтта кёпдюле. Жарсыугъа, бизни республика федеральный программаланы асламына къатышалмай къалганды, «Россейни Юг жаны» деген программдан да кетерилрге боллукъбуз. Бу затланы эсге алып, къадалып ишлерге борчлубуз».

Республиканы Башчысы Правительствону жангы къаууму къабыл кёрюлгенин да эсгертгенди. «Анда сынаулары уллу болганла да бардыла, жаш адамла да къошулгандыла. Мен сизге бек ышанама. Кесими атымдан, Парламентден, жамаутны атындан да сизни башламчылыкъларыгъызгъа тутхучлукъ этерге хазыр болганыбызны айтырыкъ эдим. Алай сиз да боюнгъузгъа алган борчланы тийишлисича толтурургъа керексиз», - деп чакъырыу этгенди ол.

Жыйылыуда башха вопросла да сюзюлгендиле. Аны юсюнден отчёт газетде басмаланырыкъды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

М.Х.Хакуловну Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ

Кёп жылланы ахшы ишлегени эмда жамаут иштеги тири къатышханы ючюн **Хакулов Мачраил Хатутовичи** – «Нальчик» халыуа завод» ачыкъ акционер обществону биринчи ветеран организациясыны председателин-Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Ю.КОКОВ**
Нальчик шахар, 2014 жылда 21-чи ноябрде №242-УГ

Къурулуш

Жашау журтлагъа къошулады

Къабарты-Малкъарда, былтыр бла тенгледиргенде, озгъан он айна ичине жашау журтланы саны 3,8 процентге кёп болганды. Саулай алып айтханда, организацияланы барысы да, энчи адамла да 1538 фатар ишлегендиле, ол санда 389-су – элдеде. Битеу да ол – 214 минг квадрат метр болады.

Республиканы статистика ведомствосундан билдиргенлерине кёре, къурулуш ишлени иги да асламысын – 87 процентин – адамла кеси кючлери бла тамамлагъандыла. Бу кёрюмдю, былтыр бла тенгледиргенде, эки процентге ёсенди.

Жерчилик

Белгиленген болжаллада

Къабарты –Малкъарда кюзлюк битимле быйыл 70 минг гектарда ёсдюроллокдюле. Озгъан жыл бла тенгледиргенде, ол асламды.

Шёндюге дери кюз арты сабан ишле 48,6 минг гектарда тамам этилгендиле. Ол санда 35 минг гектаргъа – будайны, тогуз минг гектаргъа да арпаны урлукълары себилгендиле.

Сабанчыла жерни мулдах сюрююно да къыстау бардырадыла. Тийишли ишле 83 минг гектардан аслам жерде тындырылгандыла.

Светлана САМЧЕНКО.

КъМР-ни Эл мюлк министрствосуна
пресс- службасы.

Фестиваль

**Халкъ жырларыбызны айтыргъа, алагъа тынгыларгъа сюзюлгенди
да саны таркъаймагъаны умутландырады эмда къууандырады**

Орта кюн Къырал концерт залда малкъар халкъны жыр хазнасын жыйышдырыргъа уллу кымны салган, чынты халкъ артист Отарланы Омарны аты бла фестиваль бардырылганды. Ары келгенле аны ауазына тюбегендиле, экинчи этажда фойеде анга жораланган кёрмючге

къарар онг да болганды.

Бек башы уа – жамаут ол кюн ары асыры кёп жыйылгандан, жаш адамланы бир талайына сюзюлерге тошгенди. Сёзсюз, бары да кёллери кётюролюп, Омарны жылыуунда жылынып, алай чачылгандыла.

Ахыры 4-чю бетдеди.

Жазылыу - 2015

«Заман» - сизни газетигизди

Хурметли жамаут!

● сиз республикабызда тамамланган ишлени юслеринден толу хапар алыргъа сие эсегиз;

● сиз халкъгызыны адамы болганыгызыны дайым сезгенлей турургъа излей эсегиз;

● сиз малкъарлыланы историяларыны, культураларыны, тёрелерини эмда адет-лерины, аланы боюнго жашауларыны, жетишимлерини эм проблемаларыны юслеринден кёбюрек билрге итине эсегиз-
«ЗАМАН» ГАЗЕТГЕ ЖАЗЫЛЫГЪЫЗ.

Аны бетлеринде сиз кёп сейирлик затла табарыкъсыз, ол хар ойюрге да керек болганына тюшюнюрюксюз.

«Заман» газетни редколлегиясы.

Бизни индексибиз – 51532

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы жер эм ырысхы бла байламлы халланы министрини юсюнден

**Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ**

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Бишенов Азрет Алиевич**, шендогю къуллугундан эркин этип, Къабарты-Малкъар Республиканы жер эм ырысхы бла байламлы халланы министрини салдыргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Ю.КОКОВ**
Нальчик шахар,
2014 жылда 20-чы ноябрьде, №234-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы экономиканы айнытуу министрини юсюнден

**Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ**

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Рахайланы Магометни жашы Борисни** Къабарты-Малкъар Республиканы экономиканы айнытуу министрини салдыргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Ю.КОКОВ**
Нальчик шахар, 2014 жылда 20-чы ноябрьде, №235-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Басма эм асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини председателини юсюнден

**Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ**

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Казанчева Людмила Борисовна** Къабарты-Малкъар Республиканы Басма эм асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини председателини салдыргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Ю.КОКОВ**
Нальчик шахар, 2014 жылда 20-чы ноябрьде, №236-УГ

**Къабарты-Малкъар Республиканы
Правительствосуну энчи къауумуну юсюнден
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ**

Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Бегим этеме**:

1. **Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоуну къауумун** бу халда къабыл кёрюрге:

Мусликаны Тахирни жашы Алий - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели

Альдугов Юрий Камбулатович - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели биринчи орунбасары

Литовченко Татьяна Васильевна - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели биринчи орунбасары

Дадов Мурад Алиевич - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели орунбасары - Къабарты-Малкъар Республиканы эл мюлк министрини

Емузова Нина Гузверовна - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели орунбасары - Къабарты-Малкъар Республиканы билим берюу, илму эм жаш телюно ишлери жаны бла министрини

Шегова Ирина Мухамедовна - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели орунбасары - Къабарты-Малкъар Республиканы саулук саклау министрини

Бишенов Азрет Алиевич - Къабарты-Малкъар Республиканы жер эм ырысхы бла байламлы халла жаны бла министрини

Газаланы Алийни жашы Мухтар - Къабарты-Малкъар Республиканы табийгъат байлыкыла эм экология министрини

Кумахов Мухаддин Лялушевич - Къабарты-Малкъар Республиканы культура министрини

Рахайланы Магометни жашы Борис - Къабарты-Малкъар Республиканы экономиканы айнытуу министрини

Тугузов Анзор Мурзабекович - Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эм жашау журтла-коммунальный мюлк министрини

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2014 жылда 20-чы ноябрьде, №241-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Энергетика, тарифле эмда жашау журтлагъа надзор этиу жаны бла къырал комитетини председателини юсюнден

**Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ**

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Кючменланы Махтани жашы Тахирни** Къабарты-Малкъар Республиканы Энергетика, тарифле эмда жашау журтлагъа надзор этиу жаны бла къырал комитетини председателини салдыргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Ю.КОКОВ**
Нальчик шахар, 2014 жылда 20-чы ноябрьде, №237-УГ

**Къабарты-Малкъар Республиканы Ветеринария жаны бла
управлениясыны башчысыны юсюнден**

**Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ**

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Шахмурзов Мухамед Музаировични** Къабарты-Малкъар Республиканы Ветеринария жаны бла управлениясыны башчысына салдыргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Ю.КОКОВ**
Нальчик шахар, 2014 жылда 20-чы ноябрьде, №238-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Граждан обществову институтлары бла байламлыкъла эмда миллетлени ишлери жаны бла управлениясыны башчысыны юсюнден

**Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ**

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Курашинов Анзор Владимировични** Къабарты-Малкъар Республиканы Граждан обществову институтлары бла байламлыкъла эмда миллетлени ишлери жаны бла управлениясыны башчысына салдыргъа.

2. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Ю.КОКОВ**
Нальчик шахар, 2014 жылда 20-чы ноябрьде, №240-УГ

Тюбейланы Исхакъны жашы Альберт - Къабарты-Малкъар Республиканы урунуу, иш бла жалчытуу эмда социальный къурулуш министрини

Хухтов Асланбек Витальевич - Къабарты-Малкъар Республиканы спорт министрини

Шагин Сергей Иванович - Къабарты-Малкъар Республиканы курортла эм туризм министрини

Казанчева Людмила Борисовна - Къабарты-Малкъар Республиканы Басма эм асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини председатели

Кудав Арсен Магометович - Къабарты-Малкъар Республиканы Транспорт эм связь жаны бла къырал комитетини председатели

Кючменланы Махтани жашы Тахир - Къабарты-Малкъар Республиканы Энергетика, тарифле эмда жашау журтлагъа надзор этиу жаны бла къырал комитетини председатели

Надежин Михаил Владимирович - Россей Федерацияны Граждан оборонаны ишлери, кыйын болумла эмда табийгъат кыйынлыкыла салган хатаны кетериу жаны бла министрствосуну Къабарты-Малкъар Республикада Баш управлениясыны таматасы (выразылыгына кёрю).

2. **Кючлерин тас этедице**:
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоуну энчи къауумуну юсюнден» 2014 жылда 12-чи февральда чыгарылган 49-УГ номерли Указы;

«Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоуну Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2014 жылда 12-чи февральда чыгарылган 49-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген энчи къауумуна торлениуле кийирюу юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2014 жылда 9-чу июлда чыгарылган 146-УГ номерли Указы.

3. Бу Указ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Ю.КОКОВ

Парламент

Коллегаларыны башламчылыкларына къарагъандыла

Законла чыгарыуучу органы президиумуну кезиулю жыйылыуун КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасары Натби Бозиев бардыргъанды.

Бек алгъа ол битеу коллегаларыны атындан КъМР-ни парламентини Аграрный политика, экология, табийгъатны хайырлануу эм жер бла байламлы халла жаны бла комитетини председателини орунбасары Сафарби Шхагапосову илмуну айнытуула уллу кыйын салганы эм кеп жылланы бет жарыкылы урунгану ючюн анга «Ингушетия Республиканы илмуну сыйлы къуллукъчуусу» деген ат аталганы бла алгъышлагъанды. Андан сора да, Сафарби Хасанбиевич ол республиканы Халкъ Жыйылыууну Сыйлы грамотасына тийишли болгъанды.

Жыйылыуда Россей Федерацияны башха субъектлерини законла чыгарыуда башламчылыкларына къаралгъанды. Алада уа Россей Федерацияны Жер эм Суу кодексерине торлениуле кийирюу юсюнден, дагъыда «Къыраллы эм муниципалитетлени кереклерине товарла сатып алуу, ишле, жашау жумушла тамамлауу сферада контракт системаны юсюнден» Федеральный Законну 1-чи статьясына торлениуле эм башхаланы юслеринден сёз барды.

Бу вопросу социальный магъанасы болганын эсге алып, парламентарий-

ле Белгородда коллегаларыны Къырал Думаны Урунуу, социальный политика эм ветеранлары ишлери жаны бла комитетине эм Россей Федерацияны Правительствосуна обращенияларын къабыл кёргендиле. Хакасия Республиканы Баш Советини Россей Федерацияны Правительствосуну Председатели Д.А. Медведевге эм Къырал Думаны Председатели С.Е. Нарышкинге школгъа жорюмеген сабийлени регион системасын жангыртуу жаны бла мадарлагъа ахча бёлуюну болжалын узайтууну эм алааны тамамлауула федеральный бюджетден ахча бёлуюну вопросу бла байламлы телеклерин тынгылы сюзюп бошагъандан сора ол эсге алынганды.

Депутатла Таисия Алексеевна Хурановагъа Нальчик шахар округда 6-чы номерли орта школну директоруну орунбасарын билим беруге этген къошумчулугу эм кеп жылдан бери бет жарыкылы урунгану ючюн КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа ону этгендиле.

Ахырында КъМР-ни Парламентини президиумуну 2014 жылда 26-чы сентябрьден 384-п номерли бегиминде кёрюютюлгенча, Къабарты-Малкъар Республиканы Къурулуш эм жашау журт-коммунальный мюлк министрствосуну иши бла байламлы онууну толу халы бла шагъарейленгендиле.

**КъМР-ни Парламентини
пресс-службасы.**

Кенгеу

Импорту алышындырыуда эл мюлкге ышанылулукъ уллууду

«Единая Россия» политика партияны келечилери тыш къыраллы эл мюлк продукцияны кесибизни товарла бла алышындырыуу онгларын сюзгендиле. Анга жораланган селектор кенгешни РФ-ни Къырал Думасыны Аграрный политика жаны бла комитетини председатели, «Россейли эл» партия проектин башчысы Николай Панков бардыргъанды. Анга КъМР-ни эл мюлк министрини орунбасары Биттийланы Хаким, КъМР-ни Парламентини Аграрный политика, экология, табийгъатны хайырлануу эм жер бла байламлы халла жаны бла комитетини председатели Мокъаланы Кемал, республиканы эл-фермер мюлклерини ассоциациясыны башчысы Казбек Кардангушев да къатышхандыла.

Николай Панков, тюбешиюну ача, РФ-ни Президенти, Правительство эмда «Единая Россия» АПК-ны айнытуула баш магъана бергенлерин чертгенди. Ол къыраллы башчысы тыш къыралладан келтирилген эл мюлк продукцияны орунуна кесибизни товарланы чыгарыргъа буюргъанын эсертгенди.

Аны айтханына кёрю, РФ-ни Къырал Думасы келир жылны бюджетин къабыл кёргенде, АПК-ны кереклерине 190 миллиард сом бөлгенди. Аны бла бирге «Единая Россияны» фракциясыны башламчылыкыла импорту алышындырыуу бла байламлы жумушланы тамамлауула 20 миллиард сом бёлуюнорюкюдо. «Ахча тахта кетегчикликке эмда малчылыккыгъа болушлукъыгъа, логистика эмда селекция-генетика арала къурауула, техниканы модернизациялауула къоратыллыкыды», - дегенди ол.

Биттийланы Хаким тыш къыралладан эл мюлк продукцияны келтириуге чек салынгану кесибизни агропромышленный предпритияларыбызгъа уллу онгла бергенин чертгенди. «Импорт продукцияны алышындырыуда предпринимательлерибизни сынаулары барды. Тахта-кётгелени ёсдюрууде эмда алааны жарашдырыуда республика кесини кереклерин жалчытады, аны бла бирге продукцияны Россейни башха регионларына да жибереди. Быйыл къыраллы субъектлерине 40 тонна жемиш-наньык, 250 тонна тахта кётгет, 140 минг банка консерва иерге белгиленеди. Импортну алышындырыуу чеклеринде юй къанаттылыны этин сатыу жаны бла проектеле да тамамланадыла», - деп билдиргенди ол.

Аны акылына кёрю, «2013-2020 жылда эл мюлк продукцияны кёбейтиу эмда аны сатыуу тап халгъа келтириу» жаны бла къырал программа Къабарты-Малкъарда жашауда бардырылса, ол санда малчылыкка, аш-азык эм жарашдырыуучу промышленностида, ол республиканы агропромышленный комплексине бийик даражгъа чыгаргъа, конкуренциягъа чыдамлы болуугъа себеплик этерик эди. Алай бла уа республиканы, Россейни да аш-азык къоркъуусулугун жалчытыргъа онг бердикди.

Мокъаланы Кемал а Россейни келир жылны бюджетинде эл мюлкюу айнытуула къошак ахча бёлуюнени билдиргенди. Ол санда агропромышленный комплексге тутхучулукъыгъа 20 миллиард сом бериллигин эсге салганды.

**Басмагъа ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.**

ЭСГЕРИУ ИНГИР

Эки улуу поэтни шүөхлукълары бизге ёмюрлюкге юлгюдю

Ингири ача, «Алан» жамаут биригиуно башчысы генерал – лейтенант Беппайланы Суфиян, Къулийланы Къайсыны бля Алим Кешоковну шүөхлукъларына энци эс буруп, Алим Пшемаховични юбилейи Россейде Культура жылны бардырылыуу бля бирге тыюнгени айтханды. Суфиян Узеирович, аланы тенглик жюрюте билгенлери бююннюгю тёлгю ахшы юлгю болгъанын белгилеп, «Адыгъ Хасэни» таматасы Мухамед Хафицге, эки поэтни жууукъ – ахлуларына, Къулийланы Къайсыны атлы малкъар къырал драма театры коллективине бля аны башчысы Жангоразланы Мажитге, РФ-ни сыйлы артисткасы Таукенланы Галинага, режиссёр Тамара Сафаровага, Малкъар халккы репрессия ажымын сынагъанлары мемориалны къуллукъчусу Людмила Хмуровичге да ырызлыгын билдиргенди.

«Алан» биригиу республикабызда бола тургъан ахшы башламчылыкъларга дайым да къатышханлай тургъанын билебиз. Быыл ала Къулий улу бля Кешокова аталгъан аслам мероприятие кырагъандыла. «Одна судьба, одна дорога, одна победа на века» деген фотоаппарат бля алынган суратланы кёрмючю, «Моя Кабардино-Балкария» атлы сабий суратланы эришиую, «Мы горской песни два крыла» деген жаш вокалистлени конкурсу, поэтлеге аталып чыкъгъан жарыкъ буклет да кёлпени, кёллерине жетип, эслеринде къалгъанды.

Алим Кешоковну къызы Елена.

Жыйылыну биринчи бёлюмонде музыка, адабият композицияла болгъандыла. Гёргокъталаны Халимат бля Сарбашланы Аскер аны бардыргъан кезулеринде жазычуланы жашау эм чыгъармачылыкъларыны юсюнден юзюклене окыгъандыла. Сахнада Къулийланы Къайсыны сыфатын Малкъар театры артисти Геляхланы Мурат, Алим Кешоковну уа Къабарты театры актёру Леуан Тамазов аламан тап кырагъандыла. Ала, къараучуны аллына чыгъып, бир бирлери бля сёлешкен заманларында кез туурабызга эки улуу фахму, эки илхамлы инсан, аны бля бирге хар бирибизге да адамлыкълар шартлары бля жууукъ поэтлени жарыкъ сыфатлары келгенди. Керти жашаудан алынган юзюклеге къарай, бери келгенге кез жашларын да тыялмагъандыла. Жангоразланы Мажит Къайсын бля Алимни эсгерулерин битеу актёр фахмусуну кючюн салып айтханында, залдагыла анга ырызлыкъларын къызыу къарсла бля билдиргенлей тургъандыла. Ма-

Бу кюнледе бизни республикада КъМР-ни халкъ поэти, РСФСР-ни М. Горький атлы къырал саугъасыны лауреаты, Социалист Урунууну Жигити Алим Кешоковну 100-жыллыкълары юбилейине жоралангъан кёп аламан мероприятие бардырылгъанды. Аладан бири Къулийланы Къайсыны атлы малкъар къырал драма театрыда да болгъанды. «Мы горской песни два крыла» деген проект «Алан» жамаут биригиуно башламчылыкълары. Байрамга Малкъар, Къабарты, Музыка театралы артистлери, СКГИИ-ни, аны структурасына кирген культура бля искусстволаны колледжлени студентлери къатышхандыла.

Беппайланы Суфиян.

рын туура этерге да излейдиле. Байрамны аккомпаниаторлары Мокъаланы Алина бля Марина Самидинованы ишлерин да белгилемей жарамыз. Энци махтауа уа режиссёр Тамара Сафарова тийишлиди. Аны юсюнден жыйылгъанла барысы да бир аууздан айтхандыла. Концерт программаны ахырында къараучула «Аперим!» деген ёттемлениу бля артистлени, режиссёрну да сахнадан жибериге сыймей кёлпге дерти тутхандыла.

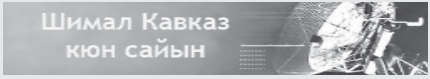
Геляхланы Мурат Къулийланы Къайсыны сыфатында.

Экинчи бёлюнде атлары айтылгъан жазычула, жамаут къуллукъчула, тукъум келечиле да поэтлени юслеринден эсгерулерин айтхандыла. Беппайланы Муталип сёз усталаны бийик адамлыкълар шартларына эсин бургъанды. «Ала республикабыз жашнарча къаруларындан келгенни аймагъандыла. Къайсын бля Алим малкъар, къабарты халкъланы азап къадарларын баямлагъанла жырчыладыла, тыюзюкню жакъчылардыдыла. Анга шагъатлыкълары уа Кешоковну 1946 жылда чыкъгъан «Путь всадника» деген китабына Къулий улуга атап жазгъан магъаналы назмусу киргени да этеди», - дегенди ол.

Алим Пшемаховични къызы Елена уа атасы, Къайсын да улуу, тынгъсыз жюреклери бля бирге ушагъанларын белгилегенди. Къулийланы Элизат а поэтни назмуларын окыгъанында, автор былага салгъан магъана бютюн ачыкълар, туура билингенча эди. КъМР-де Предпринимательлени эркиниклерин къоруулау жаны бля уполномоченный Пшикан Таов да бу проектни бардыргъан «Алан» жамаут биригиуе ыспас этип, аны вузда, башха сахналада да кёргозторге тийишлисин чертгенди. Кеслерини жюрек сёзлерин Созайланы Ахмат, Гуртуланы Салих, Абшаланы Магомед эм бирсиле да айтхандыла.

Биз да редакциябызны атындан Беппайланы Суфиянга, республиканы театрларына, окыу юйлерине «Мы горской песни два крыла» деген адабият ингири хазырлап, къараучула унутулмазлыкълар сауга этгенлери ючюн ырызлыгъларыны билдиребиз, ала мындан арысында да искусствону жарыкъ байрамларын къууларына ийлана.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ НАЖАБАТ.
Суратланы **ХОПАЛАНЫ**
Марзият алгъанды.

Социальный жумушлагъа - 91 миллиард сом

Ростов область келе тургъан жылда социальный жумушлагъа 91 миллиард сом берир муратлды - ол регион этерик битеу къоранчланы 71 процентиди. Ма аллай оноу этгендиле Законодательный жыйылыну депутатылары.

Алга тамамланарыкъ ишле социальный сферададыла. Алга бюджетни ючден эки кесеги къоратыллыкълар билим бериге, саулукълар, жаш тёл политикатга, культурага эм спортха. Ол а 91 миллиард сомду - битеу къоранчланы 71,4 проценти, деп билдиргенди финансланы министри Лилия Федотова.

Аны айтханына кёре, берилген бюджет хар не жаны бля да бир бирге тап келиширилгенди. 2015 жылда областны бюджетни битеулю файдасы 114,4 миллиард сом боллукъду.

Аккъъалай завод продукциясын тыш къыраллагъа сатады

Волгоградны аккъъалай заводу кесини продукциясын сатып аллыкълары тыш къыралада тапханды. Италияны эм грекли специалистле Волгограддан аккъъалай къатышдырылгъан сплавланы, тюрлю-тюрлю клиентле уа аз къатышы электротехника моркалы сплавланы алгандыла эм алып турлукъдула, деп билдиргендиле регионуну Промышленность эм сатуу-алуу министрствосунда.

Кеси чыгъаргъан товардан тыш къыраллагъа быйлыны озгъан 9 айында 3,5 миллиард сом багъасын сатханды. Ол кезиюно ичинде бюджетни битеу къатларына берген налогла бля сборла 60 миллион сом болгъандыла. Баш капиталга инвестицияла 43,3 миллион сом болгъандыла, ол санда производствону модернизациялауа бля жангыртууга 37,4 миллион сом берилгенди.

Трамвай кёлпюрню жангыртырыкълары

Владикавказны арасында инженер усталыкълары эсгермесин, Россейде Терек черекни юсю бля ётген темир-бетон ишленген биринчи трамвай кёлпюрню жангыртырыкълары аны юсюнден шахар Думаны башчысы Махарбек Хадарцев билдиргенди.

Кёлпюр 1903-чю жылда ишленген эди. Кёл бармай, аны бля биринчи трамвай ётген эди. 1936-чы жылда шахарны оноучулары трамвай жоллары жангыртууну башлагъан эдиле, андан сора 80 метрге узунлугу болгъан кёлпюрню жаяу кёлпюр этген эдиле. Шёндю ол бек тозурапды, хайырланымлай турады.

Ислам моданы йыйыгъты

Чеченни ара шахарны «Коллизей» деген спортон комплексинде декабрыны ал йыйыгында ислам моданы кюнлери боллукъдула. Проектни оноучусу Зульфия Гадаева ТАСС-ны корреспондентине айтханына кёре, 7-чи декабрьден башлап 9-чу декабрьге дерти бардырыллыкълар ишлеге 15 минг чакълар адам къатышырыкълары.

-Республикага Россейни регионларындан модачыла, Италиядан, Грециядан, Иорданиядан эм башха тыш къыраладан куторье келичидиле. Жаш модачыла атлары айтылгъан брендле бля бирге кеслерини коллекцияларын кёрюзторюкдюле, - дегенди Зульфия Гадаева. 2013-чю жылда ислам моданы йыйыгында Шимал Кавказны регионларыны келечилери Грозныйде 200-ден аслам модалы кийимни кёрюзтген эдиле.

Аскерге бек игилени аллыкълары

Ингушетияда 12 минг жашдан аскерде куулулукълар этерге бек игилерин чакырлыкъларында. Аны юсюнден республиканы башчысы Юнус-Бек Евкуров регионда битеулю болумга эм бара тургъан жылда Къоркъуусулукъну совети тамамлагъан ишлени итолларына жоралангъан Магасада бардырылгъан жыйылыуда айтханды. Регионуну пресс-службасыны оноучусу айтханына кёре, регионуну башчысы кюзде аскерде куулулукълар этерге чакыруу кампанияга иги багъа бичгенди эм Къоркъуусулукъну Советине бу магъаналы ишге тийишли контроль этигиз дегенди.

Быйыл Ингушетияны аскерде куулулукълар этерик жашларыны саны иги да кёлпегенди, куулулукълар этерге 500 жаш барлыкълары, келе тургъан жылда уа - 1000 жаш. Куулулукълар этерге барлыкълары жашланы саны Ингушетияны оноучусуну тилегин къабыл кёрюп эм республиканы жашларыны тилеклери эсге алынып этилгенди аллай оноу.

Халкъ жырларыбызны айтырзъа, алазъа тынзыларзъа да саны таркъаймазъаны умутландырады эмга

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеи.

Отар улуну юсюнден, аны кесича, деменгили, ары дери бир адам да айтмагъан сёзле бла хапарларгъа излейбиз. Алай ол кеси саурукъда, эсгерте да салып, атын да айтдырып, ыспас, ыразылыкъ да табып кетгенди. Ол да бир тюрлю насыпды искусствону, халкъны аллында журюген адамгъа, жерлешлери, миллети аны ишине, фахмусуна тийишли багъа берселе.

Фестивальны бардыргъанла Къулийланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театры актёрлары Гергъокъяланы Халимат бла Жолابلаны Тахир ол ингирде Отар улуну юсюнден кёп ариу тенгешдириуле эшитдиргендиле. Ол жырлагъан кезиуде таурухланы жигитлери кёз аллыбызгъа келгендиле,

Эжиулери окъуна жаныбызны учурадыла, сора анга, сёз ючюн, «Ёрюзмекни жыры» да къошулса уа, биз да ол нарт жигитлени сабийлери болгъаныбызны эсгерип, журеклерибиз ёхтемликден толады. Аны «Ийнар» къауум бла Гюзюланы Тахир айтханды. Жашланы дайым да бу фестивальгъа къатышып, хар жолдан нарт жырланы жангысын эшитдиргенлери энчи махтаугъа тийишлиди.

Профессионал артистле Бапыналаны Зариф, Тёппеланы Алим, Габитланы Абдул, Гайыланы Тахир бла бирге районладан келген жыр къауумла, элдеде жарыкъландырыу ишни бардыргъан тишируула, айтхан жаш тёлуюн да анга къатышханы ингирни къууатлы, жарыкъ да этгенди.

Ахматланы Эльвира, кеси уста жырчы

«Эрирей» ансамбль жырлайды.

болурма. Ол аны къруу манга угъай, битеу да залдагъылагъа жангыдан ачанча эди. Къараучула шум болуп, бир сёзюн окъуна ычхындырыгъа соймай, солуларын алмай тынгылагъандыла. Ажымлы жоулгъан сюйгенлени хапары кёлзерибизден жилимукъ чыгъаргъанды. Мариям, актриса кибик, журюги бла ётдюроп, алай айтханды. Тюменланы Люба да «Алтын сагъатны» эшитдиргенди.

Сёзсюз, фестивальгъа сабийлени къатышханлары бютюнда къууандырады. Ала бюгюн халкъ жырланы айтсала, тамбла да аланы унутурукъ туюлдюле. Жангоразланы Камила «Боз алаша», Балаланы Ислам а «Голлу» бла къараучудан улуу ыразылыкъ тапхандыла. Аланы юйретген устазла да энчи махта-

тишируула: «Олду, олду», - деп, жырчыны сакълагъанларын билдирдиле. Бу жол ол къобуз бла жырлагъанды.

«Эрирей» бек белгили, эрттегили жыр къауумларыбызданды. Аны жашлары жаланда жамычыланы кийип, сахнада сюелип турсала окъуна къараучуну эсин алгъанларын къоярыкъ туюлдюле. Алагъа «Жашлыкъны» солистлери да къошулсала уа, эки тёлуден къуралгъан коллектив болады. Дагъыда «Инар», «Ийман», «Ассы – Аланы» жыр къауумла да эжиулери бла жырчылагъа билеклик этип тургъанларыды. Омарны аты бла фестиваль тап ётсе эди деген муратлары, жашланы сахнагъа ол умут бла чыкыгъанлары сюелгенлеринде, къарамларында, жырларында да сезилгенди.

Габитланы Абдул бла бирге «Эрирей» «Тепананы», Гайыланы Тахир «Къалай кыйынды сакълагъан» дегенин, «Ассы – Аланы» «Кулинаны», Жаболаны Арсен да «Жёрмени» эшитдиргендиле. Къараучу хар бирине да къарсын къызгъанмагъанды. Алай артыкъ жарыкъ къабартылы къонакылагъа тубегенча кёрюнгенди. Хамитби Локос фестивальгъа биринчи кере къатышмайды. Отар улуну репертуарында «Мариямны» айтыучуду. Борис Дзамиховну бу жолгъа дери эшитмегенме. Аны усталыгъы «Улуу хожну» жырлагъанында кёрюнгенди. Къабарты жырчылары ол ингирге къатышханлары аны бай этгенди. Къараучулагъа энчи зауукълыкъ берип.

Анда сёлешген КъМР-ни халкъ поэти Созайланы Ахмат да Отар улу бла бир талай жылны ичинде бир мекамда ишлеп, аны кюн сайын кёрюп тургъанын улуу насыпха санагъанын билдиргенди. Ары келгенлени барына да ыспас этип, халкъ жырчыгъа атагъан назмуусун да окъугъанды.

Бу ингирни къурагъан КъМР-ни Культура министерствосу эди. Аны себепли Мухадин Кумахов да чыкыгъанды сахнагъа. Ол да Отар улу бла тубешгенин сюйюп эсгергенди. Жаланда бир кере болгъан эдим аны юйюнде. «Омар - улуу, деменгили, огурлу, юй бийчеси Бийгъат а алаша, арлакъда кёлзери эншиге ийип сюелип. Алай ол зрини бир сёзюн, бир тебиюун ычхындырмай эди. Аланы тёлю аха ючюн угъай, халкъларыны культураларын айнытыр ючюн ишленгенди. Бюгюн Омар бизни эшитип тура болур», - деп бошагъанды министр сёзюн. Сора ызы бла ол фестивальгъа къатышхан жыр къауумлагъа, жырчылагъа да эслеринде къалырча дипломла бла саугъала да бергенди.

Отарланы тукъумну, Омарны тугъан эли гирхожанчыланы атларында Исмайыл сёлешгенди. Жыйылгъанлагъа

Мухадин Кумахов Уяналаны Алийге грамота берген кезиуде.

ол алагъа жан салгъанды деген оюмну артыкъда ушашдыргъанма кёлюме.

Керти да, эски жырланы айтханында, Дебет, Ёрюзмек, Сосурукъ, башхала да арабазгъа тыошгенча болабыз, доммай уугъа баргъан нарт жыйынны тауушларын эшитебиз. Аланы хар бирине жырчы, журюгинден юлюш этип, жан салгъанды. Ауазы узакъ, нартланы ёмурлеринден келгенча эди Омарны, тауланы, сууланы, халкъын да кесине тынгылата.

Ингирде кёп халкъ жырланы эшитдиргендиле бюгюнню хунерли жашла, къызла. Сёзсюз, аланы санында нарт жырла энчидиле, алада халкъны бурунну жашау турмушу, умуту, жаны, дуниягъа кёз къарамы сезиледи.

болгъандан сора да, атлары республикада белгили къызланы хазырлайды. Аны «Айжакъны» акапелла айтханына тынгылап турлугъунг келеди. Эльвираны сохтасы Тебердиланы Зухура кёп тюрлю эришиуге, фестивальгъа къатыша келген жырчыларыбызданды. Аны ариу ёню, субайлыгъы, жашлыгъы сахнагъа болмагъанча жарашадыла. Къыз «Сюймеклик» деген халкъ жыры эшитдиргенди.

Жантуудуланы Мариям да фестивальгъа дайым да къатышханладанды. Хар жолдан ол къараучуну ыразы этмей къыймайды. Бу жол а, мени оюмуна кере, тишируу кёп профессионалла жетмеген бийикликке жетгенди. «Любаны жырын» ары дери ненча кере эшитген

Отарланы Исмайыл.

угъа тийишлидиле.

Манга Отарланы Омарны аты бла бурунну жырны фестивалында биз эрттеден таныгъан жыр къауумладан эсе, элледен келген жырчылагъа тынгылагъан сейирди. Аланы жыр айтыуларында артыкъда сакъланганчады эрттегили тёреле, ёнлери да башхаракъ эшитилинеди. Аланы санында Мечиланы Сафарны белгилерге сюеме. Аны бир къауум жыл мындан алгъа биринчи кере эшиттенин эсимдеди. Андан бери ол, иги да ёсюп, ауазын да ойнатып, сахнагъа да тап жарашып, анга ышаннгылы, базынуулу чыкыгъаны кёрюнгенди. Аны «Хасауканы» айтханы халкъларыны бушуулу жылларына къайтаргъанды.

Уяналаны Алий да, профессионалланы санына кирмегениликке, залда аны таныгъанла, сюйгенле уа кёп. Аны атын айтханлай, бизден арлакъда олтургъан

Сюйгенлени кыууандырады

Ахматланы Эльмира.

Хамидбий Локов.

Жангоразланы Камила.

ол гитче элден кылай бир белгили адам чыккыганын айтып, беш жырычыга энчи саугала берирге сюйгенин билдиргенди. Аланы санында бек гитчеле Жангоразланы Камила бла Балаланы Ислам, Гюзюланы Тахир, Мечиланы Сафар эм Хамитби Локов болгандыла.

Халк чачылып бара: «Бир жылдан дагыда келебиз Омарны аты бла жыр фестивалыга», - дей эди.

САРАКУЛАНЫ Асият.
Суратланы ХОЛАЛАНЫ Марзият
алганды

Тюбешю

Къарты-Малкъарны Ич ишлерини министри полицияны генерал-лейтенанты С.В. Васильев жер-жерлеге ишчи жумуш бла барганлай турады. Бу кюнледе уа ол Чегем районда болганды. Министр анда ишин а аны администрациясыны башчысы Къаншауби Ахохов бла тюбешюден башлаганды.

Ала кеслерини ушакларында толтуруучу властыны бла право низамны саклаучу органланы бир акыйлгъа сыйынып, келишип ишлерге керек болганларыны юсюнден айтхандыла, аны алайлыгыны кыйматлыгынын белгилегенди. Андан сора ала Россейни МВД-сыны Чегем районда бѐлюмюнде Жамауат советни председатели Артур Текушев эм Ветеран советни пред-

Законлукъну къаты бирлешип кючлерге

седатели Владимир Оришев бла бирге бѐлюмюно энчи составы бла кенгеш бардыргандыла.

Министр ич ишлени бѐлюмюно службалары къалай ишлегенлерини юсюнден аланы таматарларыны отчетларына

тынгылаганды, къаллай жетишилери, кемчиликтери болганларыны юсюнден оюмун айтханды. Ызы бла оператив-кыулукъ этиу иште айырмалагъа ыспас этгенди.

Борчларын толтурган кезиуде аманлыкъчылыны къолларындан ѳлгенлени юйюрлери бла тюбешгенде, алагъа энтта да бир кере къайгы сѐз бергенди. Ала хар заманда министерствону кыулукъчуларыны жанындан болушлукъ табарыкъларын айтханды.

Ол кюн дагыда министр Жамауат бла Ветеран советлени председатели бла бирге гражданла бла тюбешгенди. Районда жашаганла тюзюнлей ведомствону башчысы эм жамауатны келечилери бла аллай ушакъны кезиуде кѐп тюрлю соруулагъа жууап тапхандыла. Сергей Васильев адамланы сорууларына жууапла бере, аланы тилеклерин алжаусуз толтурурча шарт мадарла этилликлерин айтханды.

КЪМР-де МВД-ны
пресс-службасы.

Жалган хапарланы чачыу

Гречка хар кимге да жетерикди

Гречканы ѳсдюрюу жаны бла бизни кырал биринчи жерни алады. Аны кѐп тюрлю витаминлери (РР, Е, В1, В2, В12), макро- эм микроэлементлери (темир, кальций, йод, цинк, фтор, фосфор, кобальт, молибден), белоклары эмда башха хайырлы затлары барды. Бир жылга адам андан 3,5 килограмм хайырланыргъа боллукъду. Анга кѐре тергегенде, Россейде хар жыл сайын 550 минг тонна гречка изленеди.

Росстатны кѐрүмдюлери былайдыла: быыйл гречка 1014,6 минг гектар жерде ѳсдюрюлгенди. Ол кѐп къалмай барысы да жыйылп бошалганды. Бююнлюкке мюлкени барысында да 745 минг тонна мирзеу жыйгандыла. «Анга озган жылладан къалган кыстырыккыны да къошса, саулай кыралны да жалчытып, бу продукцияны иги кесек артыгын тыш кыраллагъа сатаргъа окуна боллукъду», - деп билдиргенди республиканы Эл мюлк министерствосуну пресс-службасындан.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

КОНФЕРЕНЦИЯ

Баш мурат - ѳтюрюкню тыяргъа, тюзлюкню тохташдырыргъа

Къарачайлыланы бла малкъарлыланы тарыхларын тинтир мурат бла дуняны 16 кыралындан юч жюзден аслам алим Москвада илму конференцияга жыйыллыкъдыла.

Кыралыбызны ара шахарында «Евразияны халкъларыны тарых-культура хазналары» деген дайым да ишлеген форум кыуралады. Аны чеклеринде Россейни илмула академиясында 24-чю ноябрьден 28-чиге дери «Къарачай-малкъар халккы этногенези, тарыхы, тили эмда культурасы» деген конференция бардырыллыкъды.

Аны башламчылары ангылатханларыча, быллай магъаналы форумланы бардырыу тюркология эмда кавказоведение бла байламлы тюрлю-тюрлю проектлени бла программаланы жашауда бардырыргъа, архивледе илму-тинтиу ишлени тирилтирге, археология эмда этнография экспедицияланы ишлерин жангы даражага чыгарыргъа болушуркъду. Ол санда къарачай-малкъар халккы тарыхын тинтиуде да.

Конференция уа Россейни халкъларыны тарыхларын терс жазыууга, миллетлени юслеринден ѳтюрюк айтыуу тыяргъа деген мурат бла кыуралады. Алай этерге кюрешгенле уа арт заманда аз тойюлдюле.

Дагыда халкъланы араларында байламлыкъланы терс кѐргюзтууге, идеология эмда адет-тѐре хазнаны жокъ этиуге, дуняда белгили алимлени атларын хайырланып, миллетчилик ниетлени жайыууга къажау турур ючюк кыуралады форум. Быллай жыйылыуу биринчи кере бардырылганын белгилерчады. Къарачай-малкъар халккы тарыхын тинтиуге жораланган илму сессия уа 55 жыл мындан алгъа болганды.

Бу жыйылыуу Россейни илмула академиясыны этнология эмда антропология жаны бла институту, Алииланы Умарны атын жюрютген Къарачай-Черкес кырал университет эмда Гуманитар тинтиуленни къарачай-малкъар арасыны башламчылыкълары бла кыуралады. Анга КЪЧР-ни бла КЪМР-ни толтуруучу власть органлары, къарачай-малкъар халккы «Барс Эл» регионла аралы жамауат организациясы тутхучулукъ этгенди.

Бизни корр.

ЮБИЛЕЙ

«Бир адамны жанына тиймезге ант этген эдим»

- Философла былай айтуучудула: адамны өмүрү көзүнө кысып ачканчады. Токсман жыл бир өмүргө жуукукту: ол көпмүдө, азымды?

- Жыл санымы сезмейме. Бюгон да шахарда асламында жаяу жорюйма, зарядка этгеними кыймайма. Гантельени эки кылым бла да кезиу-кезиу кетюрюп, 240-гъа жетдиреме. Ол бир-бир жаш адамланы окуна кыллариындан келип туйолдо.

Токсман жыл көпмүдө, азымды, айталмайма, алай жоюден атларма, дейме. Анам 98 жыл жашаганды, эсин тас этмегенди бир такыйкагъа да.

Кесими бир заманда аямагъанма. Сууук, ач да болганма, кеч жатып, эртте да турганма.

Константин Касимович Эфендиев бу кюнледе 90 – жыллыгын белгилегенди. Аны кырал саугаларын санап чыккан окуна кыйынды. Мен оюм этгенден, ол керек да туйолдо. Нек дегенде ким билмейди Эфендиевни, деп келеди келюбюзге. Жашауунда билимин ёсдюрюп, тутхан ишин тынгылы этип, адамлагъа, республикагъа хайыр келтирер ючюн кюрегшенлегенди.

Комсомолда, партия иште да атын жаланда иги бла айтырганды. Алай анга энчи хурмет а, Кыбарты-Малкърны культура министрени куллугунда 25 жыл ишлеп, ол кезиуде республика алгъа иги да атлагъаны ючюн этиледи, аны бла кыраллыкды халкыны эсинде да.

Бюгон да Константин Касимовичге кыяда да жарык тубейдиле, аны кыйынын унутмайдыла. Юбиярны туугъан кюнунде КъМР-ни Башчысы Юрий Кок аны «Кыбарты-Малкър Республиканы аллында кыйыны ючюн» деген орден бла саугалаганды.

адамланы ары жибералмай кыласак, кесибизде хазырларгъа керекди актёрланы деген муратдан кюрегшенме ол окуну юйно ачаргъа.

Бизни ол муратыбызны билип, Москвагъа Дагъыстандан кыягытла барадыла. Искусстволаны институту бизде болургъа тийишлиди: республика жашагъан миллетле, халк да бизде кёпдо, дегени айтып. Артада ара шахарда быллай ону этилди: Кыбарты-Малкър эрттеден кетюреди ол проблеманы, анда айттыргъа керекди ол окуну юй. Ал жыллада Воронежди Культура институтуну филиалы болгъанча этген эдик.

- Сиз «Кабардинка» академиялы тепсеу кырал ансамбль бла бармагъан хазна кырал жокъду, деп жазасыз эсгерилеригизде. Мени сейрге калдыргъан бир иш барды бу коллектив бла байламлы. Орус тилде жазылгъан не китаплада, не статьялада аны (ол кезиуде анга жыр эм тепсеу ансамбль дегенди) таулу жаш Рахайланы Якуб курагъаны айтылмайды. Ол Бетал Калмыковну энчи буйругу бла алганды аны кылга.

- Мен аны билмегенме. Ансамбль кураалгъанда, сабий жаш эдим. Эшитмегенме, ол кыуумну Рахайланы жашлары курагъанды деп. 1965 жылда аны реорганизациясын а мен башлагъанма. Тимборя Мальбаховха ансамбльни экиге бёлерге керекди, тепсеу кыуумну Культура министерствогъа берирге, хорну уа Радио эм телевидение комитетте ётдюрейик деп, предложение эттегенме.

Аны сылтау да болганды. Хорда жырагъанла уулгагъан адамла эдиле. Жыл санлары келгенде, семирп, сахнада ариу кёрюнмегендиле. Обкомну бюросунда, анга кырап, тилегими кыбыл кёрген эдиле. «Кабардинка» деп атайык деген оюмну да мен айхан эдим.

- Быыл Култураны жылыды. Ол ахырына жете турады. Мени оюмуна кере, алыкъа айтырча чертип кеп жумуш этилмегенди. Огъесе жангыгъаны этеме?

- Жангылмайса. Мени оюмун да алайды. Сёз ючюн, театрлагъа кыраыйык. Ал жыллада республикалы беш театрда бир сезонга жыйырма бла беш премьеря бола эди. Хар бири битеу кючюнден келгени ишлегенди. Драматургла пьесалары ючюн иги гонорар алгандыла. Энди уа? Бир заманда театрлада кырап оюн болмай турганды. Арт кезиуде хал торленгенди.

Быллайда центрден ачха болушук керекди. Кесибизни Культура министерствобузгъа ол ауур жумушну тамамлагъан тынч болушук туйолдо. Алай миллет театрланы саклагъан хар республиканы да борчуду. Кысха айтханда, кыргъак сёзледен ише кыайтыргъа керекди.

- Шахарда жаяу кеп жорюйме, дейсиз. Жаш адамланы арасында тангыгъанла бармыдыла?

- Бардыла. Не сейир, ала култураны келечилери туйолдоле. Бирде быллай соруучудула: «Сиз Эфендиевмисиз?» «Хау», - деп жууапласам, кёпмю кетюредиле: «Сизни телевидение беридуе кёргенбиз, мындан ары да саулык тилейбиз», - деп...

- Биз да кышулабыз алагъа.

САРАКУЛАНЫ АСИЯТ.

Константин Эфендиев юй бийчеси Ирина, сабийлери Марина эм Оля бла.

Аллах берген саулуугъуму, санымы, чархымы саклагъанма. Адам тохтамай акылын ишлетип турса, кымылдауун кыймас, замансыз кыартаймайды. Сора бети уялыр иш этмесе, жорек тынчылыгы да болады.

- Кырал кыулукълада ишлеген адам хар заманда кеси суйгенча кыурайтмайды жашауун. Бютюнда Советлени заманында ол жанына кыаты эдиле.

- Кыулукълада ишлеп башлагъанымда, кеси кесиме сёз берген эдим, кыйыным кирмеген бир сом хуржунума тошерик туйолдо, деп. Экинчиден, жаланда адамла ючюн жашаргъа, ишлерге. Ючюнчю уа, бир адамны сёз бла жанына тиймезге. Эсимдеди, Культура министерствогъа келгенimde, Ленини эсгертмесине кырап берген эдим ахыргы антмы.

- Култураны, искусствону келечилери бла кыачан да тынч туйолдо бир тил тапхан. Сен игилик этгенде да бирча аныламайдыла аны...

- Ол алайды. Дагыда бетлери болганлагъа да тубей келгенме. Кёпле, терсликерин сезип, кечгиндик да тилегендиле. Бу жаны бла бютюнда кыйын култура министр болган жылларым эдиле. Искусствону адамларыны хар бири да кесин бек фахмулу сунады, фатар, саугъа, сыйлы ат илейди.

Бютюнда тишируула бла сёлеше, уллу тёзюм, сабырлык керек болганды: сыйлы атланы алыргъа ишлеп, кёпкыалдыларын манга айтхандыла. Ишлеген жеринде таматала, худосвет сени кёргозтесе, менден тыйгыч болушук туйолдо, деп ариу айта эдим. Бек ачуландыргъан кезиуде, кесими тыйып, тытунгге узалганма.

жашауу ма кыохандыла.

Кыууаныр сылтау да барды: сабийле, тудукъла, аладан туугъанла мудах этмейдиле.

- Токсман жылы белгилеген кыууанчыды огъесе кыйынымды?

- Манга ол ауур ишди. Хар келген ариу сёзле айтыргъа ишледи, мен а махтауу кетюралмайма. Сексен жылмы белгилегенде, «Голубые ели» санаторийде эдим. Тентлерим келип, байрам этейик деп, алып кетедиле да, ол кече бир килограмм бла жарымгъа азган эдим. Адамланы махтауу сёзлерине тынгылап турган тынч туйолдо. Юйге келгенле бла ушакъ бардырыгъа илейме, аллай жыйылуладан эсе.

- Бусагъатда уа концертлеге, кёрмочлеге жорегигиз ишлеп барасыз огъесе алгынныгъыздан кетмеймисиз?

- Жорегим ишлеген этеди ис-

айта туруп, кёзлерими ол айттылыкъ адамны кыллари тийген роялдан алалмай эдим. Аны сезип: «Сиз культура министр болгъаныгъыз ючюн анда согъаргъа эркин этебиз», - дейди. Бир кылым бла «В лесу родилась ёлочка» деген жырны согъама. Бюгон да СКГИИ-ни жаны бла озуп бара, фортепиано тауушланы эшитсем, тохтап, тынгылагъан этеме.

- Константин Касимович, сиз салдыргъан культура мекемеланы санап чыккан окуна бош жумуш туйолдо - районлада, элдеде культура юйле, Музыкалы бла Жашил театрла, Миллет музей бла Суратла искусстволаны музейи, дагыда кёлдоло ала. Барындан да кыйын кыясында баргандыла ишле?

- Аллай мекемеланы кыясысын ишлетген да тынч туйолдо. Сёз ючюн, Музыка театрыны кырулушу бара туруп аны башы кючю,

Кыбарты-Малкърны делегациясын Магрибге бла Ливиягъа ашырадыла. 1968 жыл.

бешиулеге барама. Кертиди, арт жыллада чакырыу кыягытла дайым келмейдиле. Алай, анга кырамай, жорюгенлей турама. Дунияда бола тургъан ишлеге да сансыз кыайтыргъа туйолдо. Украинада уруш жарсытады. Кыялай бир жаш адам жоюлуп барады.

Жашауу ахыр жыллары муда болдула, юй бийчем Ирина замансыз кетип. Бизни халкълада эр киши алгъа кетерге керекди, аны юй бийчеси асырарча, дейдиле. Манга аллай насып берилмеди. Алай аны бла жашагъан жылларым, сёзсюз,

куствону, бютюнда симфониялы музыканы. Культура министр салгъанларындан сора башаладан жашырын жыл бла жарымны музыкагъа юйренгенме. Эр киши оркестрде ишленгени, анды инструментлени, музыкантланы кыялай олтурургъа кереклирени юсонден айтып, тишируу а фортепианодан дерсле бергенди. Насыпка, ол заманым бошуна кетмегенди.

Бир жол Германиягъа барама да, композитор Ф. Листни музайне этиледи. Эскурияны бардыргъан тишируу хапарын

кёп жылланы артистлеге, кыраучугъа да анда тынчылыкъ болурча амал табаргъа керек эди. Ол да табылган эди. Манга Искусстволаны институтун ачхан бек кыйын келгенди. Ачха, мекема да бар эдиле. Алай эркин жыл кюрегшен эдик, анга эркинлик алыр ючюн.

Бизни республикада театрлада актёрланы асламысы Москвада ГИТИС-ни, Щепкин бла Шукрин атлы училишелени бошагъанладыла. Ала ара шахарга студияланы санында тошоуп тургъандыла. Бир сылтау чыгып жаш

Футбол

Тап оңганы ычхындырып кьойгъангыла

Профессионал футбол лиганы 18-чи турунда Нальчикни «Спартакы» «Юг» зонаны экинчи кьауумуну турнир таблицасыны алчы жеринде турган Ставропольну «Динамо-ГТС» командасы бла тубешгенди. Бу оюнну «спартакчыла» 0:1 эсеп бла хорлатхандыла.

Матчны биринчи жарымында оюн тенг барганды, кьонакьбайла кьауум кере жютю атака да кьурагъандыла. Бизни футболчуларыбыз асламысында «юйлеринде» жарашдырган стандарт болумланы хайырларныргъа кьорешгендиле. Болсада эсеп тюрленмегенлей матчны экиден бири кетеди.

Командада солуп кьайтхандай «Динамо» оюнну кьолгъа алыргъа кьорешгенди. Ала бир такыйкыны ичинде кьабакь эшиклерибизге эки топну кийириге аздан кьалгъандыла. Биринчи кезиуде вратарыбыз Алексей Городовой команданы голдан кьутхаргъанды, экинчинде топ кьабакь эшиккени баш чыпынына тийгенди.

Бир кесекден кьонакьбайла биягъы чабыуулукъларын башлагъандыла эм 69-чу такыйкьада аланы санында эм

иги бомбардирге саналгъан Сердюков эсепни ачады.

Андан сора «спартакчыла» не да этип эсепни тюрлендирирге керекди деген умут бла кеслерин алгъа атадыла. Матчны 83-чю минутунда судья ставропольчула жанына тазир уурргъа онг бергенде, ол болумну хайырлана, эсепни

тенг этедиле. Жарсыгъа, судья кьабакь эшиккени ичине кирген топну тергемай кьояды, бизни футболчуларыбыз ол кезиуде ставропольчуланы вратарларына чабыуулукь этгендиле деп.

Андан сора «спартакчыла» не бек кьорешген эселе да, эсепни тюрлендирилмагъандыла.

Пресс-конференция

БИДЖИЛАНЫ ХАСАНБИЙ, «Спартак-Нальчикни» баш тренери:

- Бу тубешиу да Нальчикде бардырылгъандан башхалыгы жокь эди. «Динамо» шендью кьочлю командады. Аны санында ойнагъан Сердюков кьабакь эшиклерибизге кьоркьу салып турлугъун алгъадан окъуна билген эдик.

Биринчи таймда онгубуз бола тургъанлай, аны бла хайырланалмагъанбыз. Бу жерли футболчула уа, бир бирлерин иги ангылап, майданда хазна халат иймегенча кьоронгендиле. Баям, эсеп да анга кере болур.

Валерий ЗАДРАВНЫХ, «Динамо ГТС» команданы баш тренери:

- Бу хорлам бизни командагъа бек керек эди. Биринчи таймда тенг оюн болгъанды, экинчиде жашларыбыз иги кьармашхандыла, аны хайырындан бир гол да урулгъанды.

Бу матчда алгъан очколарыбыз турнир таблицада болумубузну игилендирирге онг береди. Аны бла байламлы футболгъа кьараргъа келгенли да бу хорлам бла алгышлайма.

Бизни корр.

ГРЕК-РИМ ТУТУШУУ

Элбрусчуланы кезиулю хорламлары

Кьеп болмай Пермь шахарда грек-рим тутушуудан Россейни биринчилигине эм кьочлю жаш гьежефле жыйылгъандыла. Анда Элбрус районну сабий-жаш тьлю спорт школуна окъуучулары Кьулчаланы Руслан бла Джаппуаны Жюнюс, 60 бла 120 килограмм ауурлукьда эрише, ючюнчю жерге тийишли болгъандыла.

Жюнюс Хапаланы Асланда жарга этеди. Бу аны биринчи жетишими тьлююлду. Алгъаракьыла ол доммакь майдалны кьыралны кадетлени арасында этген биринчилигинде алгъанды. Пермьде да жаш гьежеф, жангы ауурлукь категорияда чыгып, жангыдан атын айтдыргъанды.

Жюнюс бла Руслан (экинчисини тренери Ездэнланы Аскерди) жаш адамланы араларында Россейни биринчилигинде эм келлик жылда Европагъа сайлау эришулеге кьатышырыкъдыла. Ары дери турнирде жыйылгъан сынамлары алагъа уллу спортда да болушурга керекдиле.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Оноу

Жалгъан дарманлары чыгъаргъанлары - тутмакъгъа

Уголовный законодательство кемчиклики кетериге деп оноу этгендиле Федерация Советде. Сенатор Антон Беляков жалгъан дарманла чыгъаргъанлары уголовный жууалха тартырга керекди деп предложение этгенди. Тытырдан жалгъан «антибиотиклени» жарашдырып тургъанла жаланда тазир тьлеп тургъандыла (бек уллу тазир – 100 миң сом болгъанды). Баш палата Думаны кьарамына берген законопроектде айтылгъанына кере, ауругъан адамланы алдап тургъанлары 7 жылдан башлап 10 жылгъа дери тутмакъгъа олтуртурукъдула эм

1 миллион сом тазир да тьлеткиридиле.

Дагъыда, Беляков айтханда кере, этилген предложение асыры жумушакьды. Сьез ючюн, Турцияда аллай бетсизлени 30-50-шер жылгъа, Индияда уа жашауларыны ахырларына дери тутмакъгъа олтуртадыла. Либеральный Францияда окъуна жалгъан дарманла чыгъаргъанлары 4-шер жылгъа эркинликлерин сыйырадыла эм 4000 евродан башлап 500 миң еврогъа дери тазир тьлетедиле.

Владимир ВОЛОШИН.

БИЛДИРИУ

Сыйын кьорлюкюле

25-чи ноябрьде А. Шогенцуков атлы кьабарты кьырал драма театрд РСФСР-ни культурасыны сыйлы кьулулкьучу, «Кьабарты-Малкьар алында уллу кьыйны ючюн» орден бла саугаланнган Константин Касимович Эфендиевни 90-жыллыкь юбилейине аталган кьуанчлы жыйылыу боллукьду.

Юбилярны алгышлаудан сора концерт программа да жарашдырылгъанды. Ингир **18 сагъат 30 минутда** башларыкъды.

Кьурау комитет сизни ары чакьырады.

Кьабарты-Малкьар Республиканы Журналистлерни союзуну правлени «Университетская жизнь» газетни баш редактору **КЕ-РЕФОВА Зарема Анатольевна**гъа аны анасы, Россейни Журналистлерини союзуна члени **МОЛОВА Римма Хатовна** ёлгени бла байламлы, бушуу этип, кьайгъы сьез береди.

Яникой элни муслийман жамауаты дин ахлусу **ЖАБЕЛЛАНЫ Мухамматны жашы Хамит** дуниядан кетгени бла байламлы, бушуу этип, ахлуларына кьайгъы сьез береди.

«Юг» зонаны 18-чи турундан сора таблицасы

КОМАНДАЛА	О	Кь	ТБ	Х	Т	О
1Черноморец Н	17	11	5	1	32-15	38
2 Афиц	17	11	1	5	23-14	34
3 Торпедо Арм	16	10	3	3	33-16	33
4 Динамо-ГТС	17	9	5	3	19-10	32
5 Митос	16	8	6	2	25-9	30
6 Витязь Кр	16	9	2	5	23-20	29
7 ТСК	16	8	3	5	21-13	27
8 Машук-КМВ	16	7	5	4	18-17	26
9 Спартак Нч	16	7	5	4	24-11	26
10 Таганрог	16	7	5	4	17-12	26
11 Ротор	17	6	5	6	23-20	23
12 Ангушт	17	5	5	7	12-22	20
13 Биолог-Новокубанск	16	5	3	8	18-21	18
14 Дружба М	16	5	2	9	18-21	17
15 Анжи-2	17	4	5	8	11-20	17
16 Алалия	16	4	5	7	17-27	17
17 Сочи	17	3	6	8	14-23	15
18 СКЧФ	16	3	5	8	9-21	14
19 Краснодар-2	15	4	1	10	21-29	13
20 Терек-2	16	2	7	7	8-14	13
21 Астрахань	16	3	3	10	14-26	12
22 Жемчужина Я	16	3	3	10	11-30	12

Майданда бу футболчула ойнагъандыла: «Спартак-Нальчик»: Городовой, Михайлов, Васильев, Науменко, Каркаев, Конов З. (Дышеков 66), Гурфов, (Атаев 80), Гузь, Ахриев, (Машуков 81), Бажев, Гугуев. «Динамо-ГТС»: Кипа, Бакланов, Нижневязов, Ярцев, Сидоричев, Суродин, Медведев (Нечаев, 88), Магомедов, Егизаров (Саверский, 74), Гыстаров (Назгаидзе, 87), Сердюков (Курачинов, 90+).

Сары картокчаланы Гыстаров, Сидоричев, Каркаев, Васильев алгъандыла.

Бириси командада былай ойнагъандыла: Митос- Анжи-2 4:1, Машук-КМВ-Алалия 1:1, Ротор-Терек-2 1:1, Астрахань- Ангушт 0:0.

Чемпионатда кезиулю оюнну «Спартак» 24-чю ноябрьде кеси майданында Пятигорскну «Машук-КМВ» командасы бла бардырылкъды.

Учредитель: Кьабарты-Малкьар Республиканы Парламенти бла Правительство

Баш редактор
АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕПШАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орунбасары)
КьОНАКьЛАНЫ Хасан (баш редактору орунбасары)
ТОКьЛУЛАНЫ Борис (жуауплы секретарь)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бьлюмню таматасы)
САРАККУЛАНЫ Асият (культура бьлюмню таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жуауплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кьоруулау жаны бла Кьабарты-Малкьар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КьМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла кьырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмалангъанды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикте кере 19.00 сагъатда кьол салында. 20.00 сагъатда кьол салынганда

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Холаланы Марзият-дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфья - жуауплы секретары орунбасары
Зезаланы Лида - (1,2,4,5-чи бетле),
Бийчеккуланы Жаннета (3,6,7,8-чи бетле) - корректорла.
Тиражи 2130 экз. Заказ № 2251

РЕДАКЦИНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru